

Průzkum hlubokého pásma zátarasů prostředky pluku a divize

Kolektiv vojenského útvaru 1101

V článku rozebereme některé otázky organizace průzkumu motostřeleckého (tankového) pluku a vševojskového svazku, které jsou aktuální v počátečním období války.

PŘEDPOKLADY A ZPŮSOBY BUDOVÁNÍ PÁSEM ZÁTARASŮ

Charakter terénu v příhraničním prostoru, v němž by po zahájení agrese došlo pravděpodobně k prvnímu sražení, vytváří velmi dobré podmínky pro budování souvislých a hlubokých zatarasených prostorů na pasivních směrech. Poznátky z výcviku kapitalistických armád svědčí o tom, že tohoto způsobu bude použito. Nepřítel si je dobře vědom toho, že horský a zalesněný terén silně omezuje možnost objížděk a manévru (zejména v zimních podmínkách), takže zatarasení velkých souvislých pásem si vyžádá jen málo času, sil a prostředků při dosažení maximálního účinku zejména po stránce časových ztrát. Hloubka těchto zatarasených prostorů se může pohybovat mezi 10—20 km. Je dána charakterem horských pásem na naší státní hranici a časovými možnostmi vojsk nepřitele k přesunu z mírových posádek do prostorů výhodných pro zahájení akcí po atomovém hromadném úderu. Jako kalkulační normu je třeba brát hustotu jednoho zátarasu na 2 km pochodové osy, přičemž zátaras budou budovány na všech vhodných komunikacích a směrech s příslušně odstupňovanou kvalitou a množstvím. Přípravy pro ničení komunikací jsou uskutečňovány již nyní a uvedené závěry plně potvrzují. Zátaras budou střeženy pravděpodobně slabšími jednotkami do hodnoty zesílené čety s dostatkem ručních a bezzákluzových protitankových zbra-

ní, které jsou ve vybavení lehkého obrněného pluku a sboru spolkové ostrahy hranic. Další zesílení nebude zpravidla uskutečňováno. Hodnota palebné síly krycích jednotek vyplývá jasně z počtu praporů lehkých obrněných pluků a sboru spolkové ostrahy hranic, které jsou na naší hranici rozmístěny. Nelze vyloučit, že na ojedinelých směrech bude pásmo zátarasů chráněno palbou atomových zbraní. V některých případech může být systém zátarasů zesílen vytvořením souvislých zamořených prostorů pozemními údery těchto zbraní. Jejich palebná postavení je nutno hledat ve větší hloubce za příslušným zataraseným prostorem. Činnost letectva na podporu boje pozemních jednotek bude zpravidla slabá.

Použité druhy zátarasů mohou být trvalého charakteru (budovány již v míru) nebo mohou být zřízeny těsně před nebo v době zahájení agrese. Druhy těchto překážek jsou dostatečně známy. Velmi často a s plným využitím terénních podmínek budou tvořeny překážky ničením komunikací, zavalením průjezdu osadami, rozbahněním terénu apod. Je třeba mít na zřeteli, že většina zátarasů a překážek může být chemicky nebo radioaktivně zamořena a chráněna jednotlivými nástražnými minami. Tuto okolnost je třeba brát v úvahu při technickém nácviku průzkumu a překonávání zátarasů.

VLIV ZATARASENÉHO PÁSM NA ČINNOST PRŮZKUMNÝCH JEDNOTEK

Vzhledem k tomu, že nepřítel bude zpravidla budovat zátaras v prostorech a na směrech, kde nepředpokládá větší bojové akce, je jasné, že překvapivé proniknutí silných tankových jednotek tímto prostory poskytnou našim vojskům značnou výhodu. Překvapení v tomto pří-

padě bude převážně závislé na rychlosti postupu, které bude dosaženo nejen správnou a sladěnou organizací činnosti odřadu zabezpečení pohybu a prvosledových jednotek, nýbrž i rychlostí průzkumu pochodových os. Vliv systémů zátarasů na rychlost postupu prostředků vše-

vojskového pozemního průzkumu bude však zcela opačný. Samostatné průzkumné hlídky a průzkumné odřady podle dosavadní praxe jsou plně vybaveny pásovcou a kolovou technikou, která omezuje jejich pohyb na komunikace, popřípadě na některé výhodné úseky terénu, jejichž počet je v horském terénu značně omezen. Je nutné předpokládat, že všechny výhodné komunikace a směry jsou protivníku dokonale známy a budou zataraseny a tím rychlost postupu průzkumných prostředků bude silně snížena. I při nasycení samostatných průzkumných hlídek a průzkumných odřadů odtarasovací technikou a silnými ženijními jednotkami není zabezpečeno podstatně zrychlení tempa postupu, které zpravidla při cvičeních tohoto druhu nepřekročilo rychlost 1—2 km/hod. i za předpokladu, že do průzkumných jednotek byly začleňovány tankové jednotky. Toto tempo prakticky znamená, že je sice důkladně organizován průzkum pochodových os, avšak průzkumné jednotky ztrácejí potřebný předstih, který má u divize dosahovat 50 km, a nemohou získávat zprávy z potřebných hloubek (zejména o činnosti nově přisu-

novaných jednotek a ZHN za pásmem zatarasů). Při tom hrozí nebezpečí, že neustálým bojem utrpí značné ztráty a po překonání zataraseného prostoru nejsou již plně bojeschopné. Musí být proto použita záloha průzkumu dříve než dojde ke střetnutí s hlavními silami nepřítele. Průzkumné jednotky uskutečňují tak v podstatě činnost odřadu zabezpečení pohybu a pro plnění vlastních úkolů jim nezbyvá sil ani prostředků. Nevýhody tohoto šablonovitého způsobu organizace průzkumu, která odpovídá podmínkám obvyklého střetného sražení v počátečním období války, jsou zcela zřejmé. V této fázi jde však spíše o průlom obranného postavení, které je bráněno slabšími silami vedoucími boj na zdrženou v silně zataraseném prostoru. K vlastnímu střetnému sražení dochází teprve po překonání tohoto prostoru. Z toho vyplývá požadavek organizovat průzkum tak, aby sice byly prozkoumány příslušné pochodové osy v pásmu zatarasů a tím bylo zabezpečeno vysoké tempo postupu vlastních jednotek, ale aby těžiště průzkumu bylo položeno do prostoru za odvráceným okrajem zataraseného pásma.

MOŽNÉ ZPŮSOBY PRŮZKUMU PÁSMO ZATARASŮ

Při následujícím popisu možných způsobů řešení tohoto úkolu vycházíme z toho, že existence souvislého pásma zatarasů a průběh jeho předního okraje byly již zjištěny buďto průzkumem PS a vlastním pozorováním před zahájením agrese, nebo bojovou činností všech druhů průzkumu v počátečním období války. V tomto druhém případě, kdy při zahájení bojů není o existenci pásma zatarasů přesných zpráv, bude pravděpodobně průzkum organizován obvyklým způsobem, odpovídajícím podmínkám střetného sražení. Řešení složitější situace, která vznikne naražením na pásmo zatarasů, bude velmi obtížné. Je proto nutné, aby náčelník průzkumu tuto situaci předvídal a již před vysláním PzO a SPzH provedl příslušná opatření po organizační i materiální stránce, zejména vybavením vyslaných průzkumných prostředků přenosnými rádiovými stanicemi.

Základním druhem průzkumu pochodových os v pásmu zatarasů bude průzkum pěšími hlídkami. Ty budou zpravidla vyslány poté, kdy mechanizované průzkumné jednotky narazily na zataras. které se jim nepodařilo obejít. Budou použity i tehdy, bude-li existence pásma

zatarasů upřesněna již před zahájením agrese. Předpokládaný systém rozmístění zatarasů a jednotlivých ohnisk odporu i charakter horského terénu v pohraničních oblastech vytvářejí dobré podmínky pro rychlé a bezpečné proniknutí pěších průzkumných jednotek. Předpokládáme-li, že zatarasený prostor je hluboký 15 km a pěší průzkum je schopen postupovat rychlostí 3—4 km/hod. při současném průzkumu na směru postupu, bude zabezpečeno získání zpráv z požadované hloubky za 4—5 hod. Čelní jednotky vřesledových útvarů, které jsou zdržovány vedením boje a odstraňováním zatarasů, mohou tímtož prostředem proniknout za 7—8 hodin. Připočteme-li k tomu, že průzkum zpravidla vyráží s časovým náskokem 1—2 hodiny, může být dosaženo předání získaných zpráv z patřičné hloubky s předstihem 3—4 hodin. Tato doba je dostatečně dlouhá k uskutečnění potřebných opatření na stupni pluku i divize. Dosažení tohoto časového předstihu však předpokládá, že těchto malých SPzH bude v pásmu pluku nebo svazku vyslán větší počet. Tyto hlídky v síle družstva měly by působit samostatně na jednotlivých směrech tak, aby všechny komunikace

s možnými objíždkami a úseky terénu, které jsou vhodné k pohybu kolových a pásových vozidel, byly propátrány. Počet SPzH a směry jejich postupu je vhodné určovat tak, aby bylo zabráněno zbytečnému rokádinnému pohybu, popřípadě přesunům s velkým relativním převýšením. Tím jsou vytvářeny předpoklady k tomu, aby SPzH v maximálně krátkém čase překročily zatarasený prostor a mohly plnit svůj hlavní úkol v hloubce. SPzH při postupu prozkoumávají určené komunikace a úseky terénu pouze pozorováním s důrazem na zjišťování rozsahu zatarasení, odporů a míst, připravených k obraně. Podrobný průzkum pochodových os a jednotlivých zátarasů na základě zpráv SPzH uskutečňuje PO s OZP, který postupuje na čele. Je výhodné zařadit do jeho sestavy hlídku jako pohyblivou pozorovatelnu, která zabezpečuje získávání potřebných zpráv bezprostředně před čely postupujících jednotek.

Tyto malé SPzH budou zpravidla vysílány z počtu průzkumných prostředků prvosledových pluků při ponechání dostatečné zálohy průzkumných prostředků k nasazení až v prostoru pravděpodobného střetnutí s hlavními silami protivníka. Je proto účelné tvořit jádra SPzH z motostřeleckých jednotek s příslušným zesílením 1—2 průzkumníky. To bude zejména možné v případě, že zprávy o zatarasení prostoru budou získány ještě před zahájením agrese. Bude-li zatarasený prostor zjištěn až během postupu, bude začlenění motostřeleckých jednotek do sestavy těchto SPzH velmi obtížné. Je však nutné v každém případě zesílit všechny hlídky průzkumníky druhů vojsk v síle 1—2 osob, zejména ženisty a chemiky, kteří jsou vybaveni prostředky pro ženižní, chemický a radiační průzkum. Na důležitých směrech, kde jsou předpokládány větší odpory, mohou být do sestavy začleněni i dělostřelečtí pozorovatelé s vlastními spojovacími prostředky, kteří jsou schopni samostatně řídit dělostřeleckou palbu. Rovněž je správné zařazovat dělostřelce do sestavy pohyblivých pozorovatelů v případě, že není vyslána dělostřelecká pohyblivá pozorovatelna samostatně. Řízení jednotlivých SPzH může organizovat náčelník průzkumu přímo nebo prostřednictvím velitele průzkumné čety, který může postupovat s jednou hlídkou na důležitém směru nebo může řídit postup zálohy průzkumu a odřadu vozidel. Náčelník průzkumu nesmí rovněž zapomenout

vytvořit silnou zálohu průzkumu včetně průzkumníků druhů vojsk, která musí být schopna k nasazení okamžitě po překročení zataraseného pásma. Z tohoto důvodu bude hrát velkou roli způsob a místo jejího zařazení v sestavě pluku.

Činnost pěších SPzH je časově a prostorově omezena a výhodná pouze tehdy, je-li rychlost jejich postupu stejná nebo převyšuje-li postup čelních jednotek. Je proto třeba včas uskutečnit přípravu, aby průzkum po překonání pásma zátarasů mohl dále do hloubky postupovat již na vozidlech. Toho je možno dosáhnout tím, že bude nasazena dosavadní záloha průzkumu a hlídky vyslané pěšky, budou staženy do zálohy. Tento způsob je jednodušší a bude výhodný v případě, že jádro pěších hlídek je tvořeno motostřeleckými jednotkami. Je rovněž možné předsunout dopravní prostředky k pěším hlídkám přímo, vytvořit tak zvanou silnou SPzH a pokračovat v průzkumu obvyklým způsobem. Toto druhé řešení odpovídá situaci, kdy do pěších hlídek byla vyčleněna značná část průzkumné čety, popřípadě i její velitel.

Aby oba způsoby byly úspěšné, je třeba vyřešit některé úkoly. Půjde především o správnou volbu doby, místa a směru předjetí odřadu vozidel. Není správné vysílat vozidla dříve, dokud není zcela upřesněn odvrácený okraj pásma zátarasu a není jasno o charakteru činnosti jednotek protivníka za jeho okrajem. Tyto zprávy musí získat hlídky vyslané pěšky. Mnohdy bude nutno počekat s vysláním vozidel do doby, kdy bude prolomeno obranné postavení, vybudované za zataraseným postorem nebo kdy v tomto postavení budou upřesněny mezery. Poněvadž střetnutí se slabšími odpory nelze v žádném případě vyloučit, je nutné ponechat na každém vozidle mimo řidiče ochranu — 1—2 vojáků.

Mimořádnou důležitost má správné zařazení a umístění odřadu vozidel nebo zálohy průzkumu do sestavy čelních jednotek, které musí zabezpečovat vozidla před pěšími palbami nepřítele a umožnit jejich rychlé předjetí před čela útočících jednotek. Uvážíme-li nedostatky komunikací a snahu velitelů o nasazení maxima tanků k ochraně činnosti OZP a k rychlému zničení odporů, je jasné, že splnění těchto požadavků bude složitou záležitostí a vyžádá si dokonalou organizaci součinnosti s velitelem PO, velitelem OPZ a velitelem dělostřelectva. Zvlášť nutné je to v případě, že odřadu vozidel bude

velet poddůstojník. Nejlépe se osvědčilo zařazovat vozidla za sestavu prvosledové roty, přičemž musí postupovat po skocích tak, aby měla možnost uvolnit komunikaci a v případě zasazení OZP nebo dalších sil a prostředků. Dovoluje-li to terén, je možno přesunovat vozidla podél komunikací tak, aby ihned za prvosledovou rotou procházela vytvořenými průchody v zátarasech. Nelze však připustit, aby došlo ke zdržení a odřad vozidel nebo záloha průzkumu se dostaly za hlavní síly pluku. Při předjetí lze s výhodou využít situace, kdy čelní jednotky se zaváží do boje s nepřítelem na určitém směru, přičemž uvolní jiný výhodný směr, na kterém pěší SPzH žádné odpory a zátarasy nezjistily.

Předjetí odřadu vozidel nebo nasazení zálohy mělo by být zabezpečeno připravenými palbami dělostřelectva, popřípadě bojovou činností čelních rot. K tomu musí náčelník průzkumu pluku dohodovat součinnost s příslušnými veliteli na základě rozkazu velitele pluku. V této fázi by měl náčelník průzkumu řídit činnost odřadu vozidel osobně zejména proto, že zároveň se součinností s druhými vojsky bude třeba organizačně zabezpečit setkání pěších SPzH s vyslanými vozidly (správná volba a přesné určení místa a signálů pro navázání styku, včasné proniknutí těchto údajů k SPzH, nová organizace spojení apod.).

Uvedeným úkolům a situacím musí odpovídat i organizace rádiového spojení. Zpravidla nebude třeba zásadních změn proti doposud užívané praxi. To však předpokládá, aby náčelník průzkumu měl vlastní rádiovou stanici, pracující na samostatném směru nebo v samostatné síti.

Je výhodné řešit spojení v zásadě dvěma způsoby. V prvním případě lze do

jedné rádiové sítě včlenit všechny vyslané SPzH, přičemž jako řídicí je stanice náčelníka průzkumu. Náčelník průzkumu může tak osobně přímo ovlivňovat činnost jednotlivých SPzH. Potíže však bude působit spojení se zálohou průzkumu (odřadem vozidel) a s pohyblivou pozorovatelnou u PO. Oba tyto prvky se budou pohybovat ve větší vzdálenosti od VS pluku a jen těžko je bude možné vybavit rádiovými stanicemi, které svým vlnovým rozsahem odpovídají síti náčelníka průzkumu. Tento systém rádiového spojení bude s výhodou použit tehdy, kdy vyslání pěších SPzH bude organizováno ještě před zahájením agrese nebo kdy velitel průzkumné čety bude velet jedné z vyslaných SPzH. Nebude-li tomu tak, bude lepší řešit rádiové spojení jiným způsobem. Základ spojení bude tvořit rádiový směr náčelníka průzkumu s velitelem průzkumné čety tak, jak byl organizován při vyražení. Velitel čety, který zůstává u vozidel a zálohy průzkumu, udržuje sám pomocí přenosných rádiových stanic spojení s pěšími hlídkami a řídí jejich postup. Pomocí rádiových stanic na obrněných transportérech udržuje spojení s pohyblivou pozorovatelnou u PO. Tento způsob má nevýhodu v tom, že předávání zpráv náčelníkovi průzkumu je závislé jen na jednom rádiovém směru. Náčelník průzkumu však má více času k vyhodnocování došlých zpráv, poněvadž bezprostřední řízení SPzH přebírá velitel průzkumné čety. Ten je tak plně informován o situaci nepřítele a při nasazování mu stačí pouze krátký rozkaz.

Druhý způsob spojení bude pravděpodobněji. Zpravidla bude výhodnější, aby velitel čety velel pěším průzkumným hlídkám a odřadu vozidel.

ORGANIZOVÁNÍ PRŮZKUMU NA STUPNI SVAZKU

Popsaný způsob průzkumu v rámci pluku bude základem organizace průzkumu i na stupni divize. Náčelník průzkumu svazku však musí navíc řešit otázku okamžitého získání zpráv z větších hloubek a otázku činnosti průzkumného odřadu.

Průzkumný odřad svazku v obvyklém složení při příslušném posílení odtarasovacími prostředky a zabezpečení jeho činnosti dělostřeleckou palbou je sice schopen prorazit si cestu pásmem zátarasů, avšak tato činnost je spojena se všemi nevýhodami, které byly popsány v úvodní části. Je proto lepší průzkumný

odřad při průzkumu pásma zátarasů nepoužívat a vyslat pouze v případě nutnosti a na zvlášť důležitý směr SPzH, která je organizována a vede průzkum podle popsaných zásad plukovních SPzH. Větší část průzkumných prostředků svazku je v záloze nebo bude použita jinak. Průzkumný odřad jako jeden z hlavních prostředků svazku k získání zpráv musí být připraven k nasazení do hloubky po překonání pásma zátarasů. V tomto případě je třeba, aby stejné zásady, které byly popsány ve statí o činnosti vozidel SPzH pluků, byly dodrženy i na stupni di-

vize, a organizace součinnosti s veliteli a druhy vojsk byla uskutečněna do všech podrobností.

Avšak již v době boje v zataraseném pásmu bude potřeba, aby po rozhodnutí velitele svazku byl získán dostatek zpráv z hloubky. Značnou část potřebných údajů dají výsledky vzdušného, rádiového a dělostřeleckého technického průzkumu, jejichž činností se tato stať nezabývá. Nechceme rovněž rozebírat otázku vysílání průzkumných skupin vzdušnou cestou, poněvadž tento způsob přepravy nebude mít žádné specifické zvláštnosti. Charakter horského terénu na naší státní hranici však dovoluje vyslání průzkumných skupin pěšky v každé denní době, což zpravidla v jiných fázích útočného boje nebude organizováno. Počet, složení a materiální vybavení skupin bude uskutečněno obvyklým způsobem s důrazem na maximální odlehčení. Příslušníci skupiny budou vybírání z počtu průzkumné jednotky divize, někdy i pluku. Úkolem těchto skupin bude proniknout pásmem zátarasů do určeného prostoru v hloubce 20 až 30 km, který je z hlediska činnosti nepříteli významný a získávat odtud zprávy obvyklého charakteru o pohybech nepřátelských jednotek, zbraních hromadného ničení apod. Přesun do prostoru činnosti bude organizován urychleně nejkratším směrem bez průzkumu v pásmu zátarasů (průzkum pochodových os apod.). Osu přesunu je třeba volit s ohledem na terén a jeho relativní převýšení na vysloveně pasivních směrech, které vylučují střetnutí s nepřítelí. S ohledem na rychlost přesunu a mimořádnou tělesnou námahu, je třeba vybrat do skupiny průzkumníky vysoce tělesně zdatné. Situace někdy umožní přesunout část skupiny na motocyklech. Je však třeba přesně určit prostor, odkud z hlediska utajení musí skupina postupovat pěšky. Při dodržení

těchto předpokladů je možné se takto přesunout průměrnou rychlostí 5—7 km/hod., což znamená, že prostor činnosti bude dosažen za 3—6 hodin a první zprávy je možno získat do 5—7 hodin od vyslání průzkumných skupin. Dosažení této krátké doby k předání první zprávy je rovněž závislé na tom, jakým způsobem bude činnost průzkumné skupiny organizována přímo na místě. Vzhledem k nutnosti získat zprávy v maximální krátké době a vzhledem ke krátkosti doby pobytu průzkumné skupiny v prostoru činnosti (5—10 hodin), bude třeba organizovat její činnost velmi pružně bez zbytečných časových ztrát. Tak nebude zpravidla budována základna, rozdělení na podskupiny bude organizováno v minimálním rozsahu, rádiová stanice bude zřizována poblíž pozorovacího stanoviště. To klade velké nároky na organizační schopnosti velitele skupiny. Bude proto výhodné, aby jím byl důstojník. Skupiny setrvávají v prostoru činnosti do příchodu vlastních jednotek a mohou být pak začleněny do sestavy průzkumu, nebo ponechány v záloze.

Někdy bude možné okamžitě pro získání zpráv z hloubky využít i průzkumný odřad. To bude zejména tehdy, bude-li v pásmu zátarasů zjištěna mezera, jejíž vzdálenost od směru postupu svazku ještě umožní manévr obejítím v dostatečně krátké časové lhůtě. Záleží samozřejmě i na tom, bude-li dostatek zpráv a obdržel-li je náčelník průzkumu svazku včas. K obejítím je možno využít i pásma sousedního svazku za předpokladu, že bude uskutečněn přesný dohovor součinnosti a osa přesunu PzO bude pásmem souseda vedena v minimální délce. Jinak hrozí nebezpečí, že směr postupu PzO bude zatarasen jednotkami sousedního svazku. Je proto výhodné na dobu přesunu vyslat k PzO důstojníka štábu svazku, který dohovor součinnosti organizoval.

Z á v ě r

V článku jsme poukázali na důležitost průzkumu hluboce zatarasených prostorů.

Aby nedošlo k zpomalení tempa útočné operace na jednotlivých směrech, aby veliteli měli včas zprávy o zatarasených prostorech pro včasné rozhodnutí (obejítím, manévrem) nesmějí opomenout vytvářet dobré podmínky pro organizaci průzkumu před bojovou sestavou v dostatečné hloubce. O některých možnostech a způsobech průzkumu hlubokého pásma zátarasů jsme pojednali. Nebylo zdaleka možné vyčerpávajícím způsobem sebrat všechny otázky. Je proto nutné dále hledat nové formy a způsoby průzkumu a ověřit si je při praktických cvičeních v horském a zalesněném terénu.